

e-ISSN 3060-5059

DOI: 10.67227

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNAL

Scientific and Innovative Research in
Social and Humanitarian Studies

Vol. 3 • Issue 10

2026

Founded in 2024

publishscience.uz

publish_science_journal@mail.ru

PEER REVIEWED • OPEN ACCESS

ISLOM SIVILIZATSIYASI QADRIYATLARINING ZAMONAVIY JAMIYAT TARAQQIYOTIDAGI AHAMIYATI

Ahmedova Iroda Shohitbekovna

Andijon davlat pedagogika instituti, tadqiqotchi, (PhD).

e-mail: axmedovaaa0577@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7212-7540>

Annotatsiya.

Mazkur maqolada Islom sivilizatsiyasining ma'naviy, axloqiy, ilmiy va ijtimoiy qadriyatlari hamda ularning zamonaviy jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyati tahlil qilingan. Islom sivilizatsiyasi faqat muayyan tarixiy davr yoki diniy hudud doirasida shakllangan madaniy hodisa emas, balki turli xalqlar, tillar va ilmiy an'analarning o'zaro ta'siri asosida rivojlangan umuminsoniy sivilizatsion tizim sifatida baholanadi. Maqolada ilm-ma'rifatga intilish, inson qadr-qimmatini himoya qilish, adolat, bag'rikenglik, mo'tadillik, ijtimoiy hamjihatlik, tabiatga mas'uliyatli munosabat va madaniy merosni asrash kabi qadriyatlar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Islom sivilizatsiyasi, sivilizatsion qadriyatlar, ilm-ma'rifat, adolat, inson qadri, bag'rikenglik, mo'tadillik, madaniy meros, globallashuv, sun'iy intellekt.

ЗНАЧЕНИЕ ЦЕННОСТЕЙ ИСЛАМСКОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ В РАЗВИТИИ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

Ахмедова Ирода Шохитбековна

Андижанский государственный педагогический институт, исследователь, (PhD).

Аннотация.

В данной статье анализируются духовные, нравственные, научные и социальные ценности исламской цивилизации, а также их значение в развитии современного общества. Исламская цивилизация рассматривается не только как культурное явление, сформировавшееся в рамках определённого исторического периода или религиозного пространства, но и как общечеловеческая цивилизационная система, развивавшаяся на основе взаимодействия различных народов, языков и научных традиций. В статье исследуются такие ценности, как стремление к знаниям и просвещению, защита человеческого достоинства, справедливость, толерантность, умеренность, социальная солидарность, ответственное отношение к природе и сохранение культурного наследия.

Ключевые слова: исламская цивилизация, цивилизационные ценности, знания и просвещение, справедливость, человеческое достоинство, толерантность, умеренность, культурное наследие, глобализация, искусственный интеллект.

THE SIGNIFICANCE OF ISLAMIC CIVILIZATION VALUES IN THE DEVELOPMENT OF MODERN SOCIETY

Ahmedova Iroda Shohitbekovna

Andijan State Pedagogical Institute, Researcher, (PhD).

Abstract.

This article analyzes the spiritual, moral, scientific, and social values of Islamic civilization and their significance in the development of modern society. Islamic civilization is regarded not merely as a cultural phenomenon that emerged within a particular historical period or religious region, but as a universal civilizational system that developed through the interaction of diverse peoples, languages, and scholarly traditions. The article examines values such as the pursuit of knowledge and enlightenment, the protection of human dignity, justice, tolerance, moderation, social solidarity, responsible attitudes toward nature, and the preservation of cultural heritage.

Keywords: Islamic civilization, civilizational values, knowledge and enlightenment, justice, human dignity, tolerance, moderation, cultural heritage, globalization, artificial intelligence.

Kirish. Hozirgi dunyoda globallashuv jarayonlari jadallashib, axborot almashinuvi, migratsiya, texnologiyalar va madaniyatlararo munosabatlar yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Bir tomondan, bu jarayonlar xalqlar o'rtasidagi hamkorlik imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Ikkinchi tomondan esa, ijtimoiy tengsizlik, ma'naviy bo'shliq, diniy murosasizlik, ekologik muammolar, axborot manipulyatsiyasi va shaxsning o'zligidan begonalashuvi kabi muammolarni ham keltirib chiqarmoqda. Bunday sharoitda jamiyat taraqqiyotini faqat iqtisodiy o'sish yoki texnologik yangilanish bilan belgilash yetarli emas. Taraqqiyot inson manfaatlarini, axloqiy mas'uliyat va ijtimoiy adolat bilan uyg'unlashtirilishi lozim.

Shu nuqtayi nazardan, islom sivilizatsiyasining qadriyatlar tizimini ilmiy asosda o'rganish dolzarb ahamiyatga ega.

Islom sivilizatsiyasi tarixda Yaqin va O'rta Sharq, Markaziy Osiyo, Shimoliy Afrika, Andalusiya, Janubiy va Janubi-Sharqiy Osiyo xalqlarining ilmiy, falsafiy, adabiy va madaniy an'analarini birlashtirgan keng sivilizatsion makon bo'lgan. Uning rivojlanishida arablar bilan bir qatorda forslar, turkiy xalqlar, berberlar, hindlar va boshqa etnik hamda diniy jamoalar vakillari ishtirok etgan. Shu sababli islom sivilizatsiyasini faqat diniy ta'limotlar yig'indisi sifatida emas, balki ma'naviyat, ilm-fan, huquq, iqtisod, shaharsozlik, san'at va ijtimoiy munosabatlarni qamrab olgan yaxlit tarixiy-madaniy tizim sifatida o'rganish zarur.

Maqolaning maqsadi islom sivilizatsiyasi qadriyatlarining mazmun-mohiyatini ochib berish va ularning zamonaviy jamiyatdagi amaliy ahamiyatini ijtimoiy-falsafiy jihatdan tahlil qilishdan iborat. Tadqiqotda tarixiylik, qiyosiy tahlil, sivilizatsion yondashuv va aksiologik tahlil usullaridan foydalanildi.

Sivilizatsiya muayyan jamiyatning faqat moddiy yutuqlarini emas, balki uning dunyoqarashi, qadriyatlari, ijtimoiy institutlari, ilmiy tafakkuri va inson haqidagi tasavvurlarini ham ifodalaydi. Islom sivilizatsiyasining o'ziga xosligi shundaki, unda diniy e'tiqod, axloq, ilm va ijtimoiy mas'uliyat bir-biridan ajratilmagan.

Marshall Hodjson islom sivilizatsiyasini faqat musulmonlar yaratgan diniy madaniyat sifatida emas, balki islomning tarixiy muhitida shakllangan keng ijtimoiy va madaniy makon sifatida tahlil qiladi. Bunday yondashuv islom sivilizatsiyasi tarkibida turli xalqlar va diniy jamoalarning hissasi mavjudligini ko'rsatadi. Sivilizatsiyaning yuksalishi bir madaniyatning boshqa madaniyatlardan ustunligi bilan emas, balki bilim, tajriba va g'oyalarni qabul qilish hamda ijodiy rivojlantirish qobiliyati bilan belgilanadi.

Islom sivilizatsiyasining asosiy manbalari Qur'oni karim, Payg'ambar Muhammad alayhissalomning sunnati, islom huquqi, kalom, falsafa, tasavvuf va musulmon xalqlarining tarixiy tajribasidan iborat. Biroq mazkur manbalarda bayon etilgan qadriyatlar turli davr va hududlarda bir xil darajada amalga oshirilgan, deb bo'lmaydi. Normativ qadriyat bilan tarixiy amaliyot o'rtasida farq mavjud. Shuning uchun islom sivilizatsiyasi tarixini mutlaq ideallashtirish ham, uni faqat siyosiy ziddiyatlar tarixi sifatida talqin qilish ham ilmiy jihatdan to'g'ri emas.

Sivilizatsiyaning qadriyatlari tarixiy voqeilikda turli darajada namoyon bo'lgan. Ayrim davrlarda ilm-fan, adolat va bag'rikenglik ustuvor bo'lgan bo'lsa, boshqa davrlarda siyosiy kurashlar, ijtimoiy tengsizlik yoki taassub kuchaygan. Bu holat qadriyatlarning ahamiyatini pasaytirmaydi. Aksincha, ularni tarixiy tajriba asosida qayta anglash va zamonaviy sharoitga mos ravishda tatbiq etish zaruratini ko'rsatadi.

Islom sivilizatsiyasida ilm olish insonning ma'naviy kamoloti va jamiyat taraqqiyotining muhim sharti sifatida qaralgan. Qur'oni karimning ilk nozil bo'lgan oyatining "O'qi!" da'vati bilan boshlanishi ilm-ma'rifatga berilgan yuksak o'rinni ifodalaydi. "Biladiganlar bilan bilmaydiganlar teng bo'lurmi?" mazmunidagi oyat ham bilimning inson maqomini belgilashdagi ahamiyatini ko'rsatadi.

Islom tafakkurida ilm faqat diniy masalalarni bilish bilan cheklanmagan. Tabiat, jamiyat va insonni o'rganish ham borliqni anglashning muhim vositasi deb qabul qilingan. Shu asosda matematika, astronomiya, tibbiyot, geografiya, falsafa, mantiq, tilshunoslik va tarix sohaları rivojlangan. Al-Xorazmiy, Abu Nasr Forobiy, Abu Rayhon Beruniy, Ibn Sino, Mirzo Ulug'bek singari allomalarning ilmiy merosi mahalliy yoki mintaqaviy ahamiyat bilan cheklanmay, umumjahon ilm-fani taraqqiyotiga ta'sir ko'rsatgan. 2026-yil 7-iyulda Toshkentda boshlangan "Islom sivilizatsiyasi: tinchlik, bag'rikenglik va ma'rifat yo'li" xalqaro forumida ham O'zbekiston zaminidan yetishib chiqqan Imom Buxoriy, Imom Termiziy, Imom Moturidiy, Beruniy, Xorazmiy va Ibn Sinoning jahon sivilizatsiyasiga qo'shgan hissasi alohida ta'kidlandi.

Ilmga asoslangan sivilizatsion yondashuvning zamonaviy ahamiyati juda katta. Bugun yoshlarning diniy va dunyoviy bilimlarini bir-biriga qarama-qarshi qo'yish emas, balki ular o'rtasida sog'lom uyg'unlikni shakllantirish zarur. Diniy tushunchalarni ilmiy bilimlardan ajratib o'rganish taassubga, ilmni axloqiy mas'uliyatdan ajratish esa texnologiyalarni inson manfaatlariga zid ravishda qo'llashga olib kelishi mumkin.

Fazlur Rahmon zamonaviy musulmon tafakkurining muhim vazifasi diniy manbalarning axloqiy maqsadlarini anglash va ularni yangi ijtimoiy sharoitlarda ijodiy tatbiq etishdan iborat ekanini ta'kidlaydi. Uning yondashuviga ko'ra, ta'lim yodlashga asoslangan yopiq tizim emas, balki axloqiy fikrlash va mustaqil xulosa chiqarish qobiliyatini rivojlantiruvchi jarayon bo'lishi kerak.

Shu ma'noda, islom sivilizatsiyasining ilmga munosabati zamonaviy ta'lim tizimi uchun uchta muhim tamoyilni taklif etadi: bilimning inson manfaatiga xizmat qilishi, olimning axloqiy mas'uliyati va turli bilim sohaları o'rtasidagi uzviy bog'liqlik.

Islom sivilizatsiyasining qadriyatlar tizimida inson qadr-qimmatini himoya qilish markaziy o'rin tutadi. Qur'oni karimda Odam farzandlarining aziz va mukarram qilingani bayon etiladi. Bu qoida insonni irqi, millati, tili, ijtimoiy kelib chiqishi yoki iqtisodiy holatidan qat'i nazar hurmat qilish zarurligini anglatadi.

Inson qadri tushunchasi faqat shaxsiy hurmat bilan cheklanmaydi. U yashash huquqi, vijdon erkinligi, ta'lim olish, mehnat qilish, mulkka egalik qilish, oila qurish va jamiyat hayotida ishtirok etish kabi ijtimoiy huquqlar bilan bog'liq. Insonning huquqlari uning boshqalar oldidagi mas'uliyati bilan uyg'unlashgandagina barqaror ijtimoiy tartib yuzaga keladi.

Adolat islom axloqi va huquqiy tafakkurining asosiy mezonlaridan biridir. Qur'oni karimda adolat qilish, yaxshilik va qarindoshlarga yordam berish buyurilgan. Shuningdek, inson o'zining yoki yaqinlarining manfaatlariga zid bo'lsa ham, adolatni himoya qilishi lozimligi ta'kidlanadi. Bu talab adolatni shaxsiy xohish yoki guruh manfaatlaridan ustun qo'yadi.

Zamonaviy jamiyatda adolat qadriyati qonun ustuvorligi, davlat organlarining hisobdorligi, korrupsiyaga qarshi kurash, teng imkoniyatlar va aholining ijtimoiy himoyasi orqali namoyon bo'ladi. Zakot, sadaqa, vaqf, qarzdorga yengillik berish va yetimlarni himoya qilish kabi institutlar tarixan jamiyatda ijtimoiy hamjihatlikni ta'minlashga xizmat qilgan. Bugun ularning mazmunini zamonaviy xayriya, ijtimoiy tadbirkorlik, manzilli yordam va fuqarolik jamiyati institutlari bilan uyg'unlashtirish mumkin.

Shu bilan birga, adolat tushunchasini faqat jazolash vositasi sifatida talqin qilish noto'g'ri. Adolat, avvalo, insonga o'z qobiliyatini ro'yobga chiqarish uchun munosib sharoit yaratish, kamsitishning oldini olish va ijtimoiy munosabatlarda mas'uliyatni ta'minlashni anglatadi.

Bugungi global jamiyatda diniy va madaniy xilma-xillik tabiiy voqelikka aylangan. Turli e'tiqod va dunyoqarash vakillari bir davlat, shahar, ta'lim muassasasi yoki mehnat jamoasida birgalikda yashamoqda. Bunday sharoitda tinchlikni saqlash uchun odamlardan o'z e'tiqodidan voz kechish emas, balki boshqalarning huquq va qadr-qimmatini tan olish talab etiladi.

Islom sivilizatsiyasida bag'rikenglik insonlar o'rtasidagi farqlarni inkor qilish emas, balki ularni ma'rifiy muloqot va o'zaro hurmat asosida boshqarishni anglatadi. Qur'oni karimda insoniyat turli xalq va qabilalarga bir-birini tanish uchun ajratilgani ta'kidlanadi. Bu yerda xilma-xillik nizoning sababi emas, balki o'zaro tanishuv va hamkorlik imkoniyati sifatida ko'rsatiladi.

Birlashgan Millatlar Tashkiloti doirasida sivilizatsiyalar o'rtasidagi muloqot tinch-totuv yashash, bag'rikenglikni mustahkamlash, nafrat va ishonchsizlikni kamaytirishning muhim vositasi sifatida baholangan.

Mo'tadillik esa insonning fikrlari, his-tuyg'ulari va xatti-harakatlarida me'yorni saqlashini anglatadi. Mo'tadillik befarqlik yoki prinsipsizlik emas. U diniy aqidalarga sodiq qolgan holda ijtimoiy voqelikni to'g'ri baholash, qonunlarga hurmat bilan munosabatda bo'lish va boshqalarga zo'ravonlik o'tkazmaslik qobiliyatidir.

Mo'tadillik qadriyati diniy radikalizm va ekstremistik g'oyalarga qarshi ma'naviy immunitetni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Radikal g'oyalar ko'pincha murakkab ijtimoiy muammolarga sodda, keskin va murosasiz javoblarni taklif qiladi. Ma'rifatli yondashuv esa diniy matnlarni tarixiy sharoit, maqsad, mazmun va umumiy axloqiy tamoyillar asosida anglashni talab etadi.

2026-yil iyul oyida O'zbekistonda o'tkazilgan xalqaro forumning tinchlik, bag'rikenglik va ma'rifat masalalariga bag'ishlangani ham ushbu qadriyatlarning zamonaviy ahamiyati oshib borayotganini ko'rsatadi. Forumda 40 ta davlatdan 300 dan ortiq olim, mutaxassis va xalqaro tashkilot vakillarining ishtirok etgani islom sivilizatsiyasi merosini global muloqot vositasi sifatida o'rganishga qiziqish kuchayganini namoyon etdi.

Islom sivilizatsiyasida inson mustaqil shaxs sifatida e'tirof etilsa-da, u jamiyatdan ajratilgan holda tasavvur qilinmaydi. Oila, qarindoshlik, qo'shnichilik, mahalla va jamoa insonning ijtimoiy kamolotiga ta'sir ko'rsatuvchi muhim muhit hisoblanadi.

Oilada mehr-oqibat, o'zaro hurmat, farzand tarbiyasi va keksalarga g'amxo'rlik qilish kabi qadriyatlar jamiyat barqarorligining ma'naviy asosini tashkil etadi. Biroq oilaviy an'analar inson huquqlari va qonuniy manfaatlarini cheklash vositasiga aylanmasligi kerak. An'ana inson qadri, adolat va mas'uliyat tamoyillari bilan uyg'un bo'lgandagina ijobiy ijtimoiy kuchga aylanadi.

Jamoaviy birdamlik faqat bir guruh a'zolari o'rtasidagi o'zaro yordamni emas, balki jamiyatdagi zaif qatlamlarga nisbatan mas'uliyatni ham anglatadi. Kambag'allik, ishsizlik, nogironlik, yetimlik va ijtimoiy yolg'izlik masalalariga faqat shaxsiy muammo sifatida emas, balki umumiy ijtimoiy mas'uliyat sifatida qaralishi lozim.

Ibn Xaldun jamiyat va davlatning barqarorligini odamlar o'rtasidagi hamjihatlik, mehnat taqsimoti, adolatli boshqaruv va ijtimoiy ishonch bilan bog'laydi. Uning qarashlari zamonaviy jamiyatda ijtimoiy kapital, fuqarolik hamjihatligi va davlat institutlariga ishonch masalalarini tahlil qilishda ham ahamiyatlidir.

Zamonaviy sivilizatsiya oldida turgan eng jiddiy muammolardan biri ekologik inqirozdir. Iqlim o'zgarishi, suv tanqisligi, havoning ifloslanishi, o'rmonlarning qisqarishi va biologik xilma-xillikning yo'qolishi insonning tabiatga iste'mol obyekti sifatida qarashi bilan bog'liq.

Islom tafakkurida tabiat insonga mutlaq egalik qilish uchun berilgan cheksiz resurs emas. Inson yer yuzida mas'uliyatli mavjudot sifatida ko'riladi. U tabiat ne'matlaridan foydalanishi mumkin, ammo isrofgarchilik, buzg'unchilik va muvozanatni yo'q qilishga haqli emas. Qur'oni karimda yer yuzi obod qilinganidan keyin unda buzg'unchilik qilmaslik, ne'matlardan foydalanishda isrofga yo'l qo'ymaslik ta'kidlanadi.

Sayyid Husayn Nasr ekologik inqirozni faqat texnik yoki iqtisodiy muammo emas, balki insonning tabiat haqidagi dunyoqarashi bilan bog'liq ma'naviy muammo sifatida talqin qiladi. Uning fikricha, tabiat muqaddas mazmundan mahrum qilinganida, inson uni faqat iqtisodiy manfaat manbai sifatida qabul qila boshlaydi.

Islom sivilizatsiyasining ekologik qadriyatlari bugun "yashil iqtisodiyot", suv va energiyani tejash, chiqindilarni kamaytirish, shaharlarni ekologik rejalashtirish hamda kelajak avlodlar oldidagi mas'uliyat kabi yo'nalishlar bilan uyg'unlashtirilishi mumkin. Bunda diniy tushunchalarni ilmiy ekologik ma'lumotlarga qarshi qo'yish emas, balki tabiatni muhofaza qilishga bo'lgan motivatsiyani kuchaytirish vositasi sifatida qo'llash maqsadga muvofiq.

Raqamlashtirish insonning bilim olishi, muloqot qilishi va qaror qabul qilish shakllarini o'zgartirmoqda. Sun'iy intellekt tizimlari ta'lim, tibbiyot, moliya, davlat boshqaruvi va diniy axborot tarqatish sohalariga kirib kelmoqda. Biroq texnologiyaning tez rivojlanishi axloqiy nazoratning ham avtomatik ravishda rivojlanishini anglatmaydi.

Islom sivilizatsiyasining rostgo'ylik, omonatdorlik, adolat va zarar yetkazmaslik kabi qadriyatlari raqamli muhitda ham muhim ahamiyatga ega. Yolg'on axborot tarqatish, shaxsiy ma'lumotlarni noqonuniy yig'ish, insonni algoritmlar orqali kamsitish, diniy matnlarni manbasiz talqin qilish va sun'iy intellekt javoblarini mutlaq haqiqat sifatida qabul qilish jiddiy xavflarni keltirib chiqaradi.

2026-yilda e'lon qilingan tadqiqotlarda sun'iy intellektning islomiy bilimlar va fiqhiy masalalar bo'yicha javoblarida manbalarga sodiqlik, mazhablar o'rtasidagi farqlarni to'g'ri aks ettirish va noto'g'ri ma'lumotlar ishlab chiqarish bilan bog'liq muammolar mavjudligi ko'rsatilgan. Mualliflar ishonchli diniy sun'iy intellekt tizimlari uchun tekshirilgan manbalar, aniq iqtiboslar, ekspert nazorati va turli huquqiy maktablarni hisobga oluvchi modellar zarurligini

ta'kidlaydilar.

Demak, sun'iy intellekt diniy olim, o'qituvchi yoki mutaxassisning o'rnini to'liq egallaydigan mutlaq manba emas. U ma'lumot topish va tahlil qilishga yordam beruvchi vosita sifatida qo'llanishi kerak. Raqamli texnologiyalardan foydalanishda inson qadri, shaxsiy hayot daxlsizligi, javobgarlik va axborotning haqqoniyligi asosiy mezon bo'lib qolishi lozim.

Markaziy Osiyo islom sivilizatsiyasining yirik ilm-fan va madaniyat markazlaridan biri bo'lgan. Buxoro, Samarqand, Termiz, Xiva, Toshkent, Farg'ona va boshqa shaharlar hadis, kalom, fiqh, tibbiyot, matematika, astronomiya, adabiyot va me'morchilik rivojlangan markazlar sifatida tarixda muhim o'rin egallagan.

O'zbekistonda islom sivilizatsiyasi merosini o'rganish faqat tarixiy obidalarni ta'mirlash yoki muzey eksponatlarini saqlashdan iborat bo'lmazligi kerak. Merosning haqiqiy ahamiyati uning ma'naviy va ilmiy mazmunini yosh avlodga yetkazish, qo'lyozmalarni tadqiq qilish, manbalarni tarjima qilish va ajdodlarning ilmiy usullarini zamonaviy ta'lim bilan bog'lashda namoyon bo'ladi.

Toshkentdagi Islom sivilizatsiyasi markazi tarixiy merosni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtiruvchi ilmiy-ma'rifiy maydon sifatida shakllantirilmoqda. Markaz konsepsiyasida tarixiy ashyolarni saqlash bilan bir qatorda ilmiy tadqiqotlar, ta'lim, raqamli arxivlar, xalqaro hamkorlik va yoshlarni ma'rifatga yo'naltirish vazifalari ham nazarda tutilgan.

2026-yilgi xalqaro forumda islom sivilizatsiyasi tarixini ta'lim bosqichlarida tizimli o'rganish, qo'lyozmalarni saqlash va sivilizatsion diplomatiya mexanizmlarini rivojlantirish bo'yicha takliflar ilgari surildi. Bu tashabbuslar tarixiy merosni zamonaviy jamiyattan ajratilgan o'tmish xotirasi emas, balki tinchlik, ma'rifat va xalqaro muloqot manbai sifatida talqin qilishga asoslanadi.

Biroq tarixiy merosdan foydalanish faqat ulug' ajdodlar bilan faxrlanish darajasida qolib ketmasligi lozim. Ajdodlarga munosiblik ularning nomini takrorlash bilan emas, balki ilmga intilish, yangi kashfiyotlar qilish, axloqiy mas'uliyatni saqlash va jamiyat muammolariga yechim topish bilan belgilanadi.

Xulosa qilib aytganda, islom sivilizatsiyasi qadriyatlari tarixiy meros bo'lishi bilan birga, zamonaviy ijtimoiy taraqqiyot uchun muhim ma'naviy va axloqiy resurs hisoblanadi. Ilm-ma'rifat, inson qadri, adolat, bag'rikenglik, mo'tadillik, ijtimoiy birdamlik va tabiatga mas'uliyatli munosabat kabi tamoyillar global muammolarni hal etishda amaliy ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Rahman F. Islam and Modernity: Transformation of an Intellectual Tradition. – Chicago: University of Chicago Press, 1982. – URL: <https://ia903207.us.archive.org/2/items/FazlurRahmanIslamandModernity/FazlurRahmanIslamandModernity.pdf>.
2. Hodgson M. G. S. The Venture of Islam: Conscience and History in a World Civilization. – Chicago: University of Chicago Press, 1974. – URL: https://dn711205.ca.archive.org/0/items/TheVentureOfIslamClasicalAgeVol1MarshallHodgson/The_Venture_of_Islam_Clasical_Age_Vol-1_Marshall-Hodgson.pdf.
3. Nasr S. H. Religion and the Order of Nature. – Oxford: Oxford University Press, 1996. – URL: <https://traditionalhikma.com/wp-content/uploads/2015/02/Religion-and-the-Order-of-Nature.pdf>.
4. UNESCO. The Different Aspects of Islamic Culture. – Paris: UNESCO Publishing. – URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000225732>.
5. ICESCO. Over 300 Speakers from 40 Countries Participate in International Forum "Islamic Civilization: The Path of Peace, Tolerance, and Enlightenment" in Tashkent. – 2026. – 7 July. – URL: <https://icesco.org/en/2026/07/07/over-300-speakers-from-40-countries-participate-in-international-forum-islamic-civilization-the-path-of-peace-tolerance-and-enlightenment-in-tashkent/>.
6. Embassy of the Republic of Uzbekistan in the United States. The Third Renaissance of New Uzbekistan: Legacy of Amir Temur and Center of Islamic Civilization as a Strategic Impulse for Spiritual and Intellectual Development. – 2026. – 10 April. – URL: <https://uzbekistan.org/the-third-renaissance-of-new-uzbekistan-legacy-of-amir-temur-and-center-of-islamic-civilization-as-a-strategic-impulse-for-spiritual-and-intellectual-development/5267/>.
7. Mouhoub M. A. Islamic Large Language Models: From Knowledge Acquisition to Trustworthy and Hallucination-Resistant AI // arXiv preprint. – 2026. – arXiv:2606.16629. – URL: <https://arxiv.org/html/2606.16629>.
8. Elmahjub E., Qadir J., Mushtaq A., Naeem R., Ghaznavi I., Iqbal W. IslamicLegalBench: Evaluating LLMs' Knowledge and Reasoning of Islamic Law across 1,200 Years of Islamic Pluralist Legal Traditions // arXiv preprint. – 2026. – arXiv:2602.21226. – URL: <https://arxiv.org/abs/2602.21226>.